

Електронні бібліографічні ресурси з питань державотворення та правознавства

Аналізуються електронні бібліографічні ресурси державних установ, національних та обласних наукових бібліотек з питань державотворення та правознавства. Стверджується, що бібліотеки та їх місце в системі наукових комунікацій видозмінилися від замкненої автономної системи до комплексних інформаційних центрів знань, навігаторів у глобальному інформаційному світі. Пропонується бібліотечним працівникам постійно вдосконалювати власні навички пошуку інформації в електронному середовищі та орієнтувати в ньому користувача.

У наш час найбільш ефективно інформаційно-бібліографічне обслуговування здійснюється шляхом створення комплексних бібліотек, які поєднують колекції традиційних та електронних документів. На базі ресурсів групи бібліотек та завдяки новим технологіям впроваджуються та активно створюються корпоративні бібліотечні системи. Ресурси складають електронні каталоги, колекції електронних публікацій, а також інші інформаційні електронні джерела, які містять інформацію, необхідну для користувача.

Сучасні інформаційні технології, включаючи Інтернет, представляють принципово нові можливості з організації процесу корпоративного створення електронних ресурсів. Бібліотечні консорціуми колективного створення та використання інформації у поєднанні з можливостями сучасних телекомунікаційних та інформаційних технологій створюють середовище, у якому активно розвивається професійне спілкування інформаційно-бібліотечних спеціалістів. Це поліпшує якість обслуговування в бібліотеках і водночас підвищує освітній та професійний рівень спеціалістів бібліотек та користувачів.

У рамках наукової теми відділу довідково-бібліографічного обслуговування «Розвиток інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек у процесі демократичних перетворень українського суспільства» з метою розширення та підвищення якості надання інформаційних послуг користувачам, а також для формування власного електронного фонду бібліографічних показників у відділі довідково-бібліографічного обслуговування Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського (НБУВ) проводилися дослідження та здійснювався аналіз бібліографічної інформації з найактуальнішої тематики правознавства,

правових та державотворчих процесів, які відбуваються в сучасному суспільстві, поданої на веб-сайтах наукових бібліотек, інститутів Національної академії наук України, вищих навчальних закладів, інформаційних центрів та інших установ України.

Найоперативніше бібліографічну інформацію користувач може знайти в електронних каталогах великих бібліотек України.

Так, інформація про публікації у періодичних та продовжуваних виданнях найповніше представлена в загальнодержавній реферативній *БД «Україніка наукова»* (1998 р.); реферативно-бібліографічній *БД Книжкової палати України «Політика. Політичні науки»* (2002–2006) та бібліографічних *БД Національної парламентської бібліотеки України (НПБУ) «Політика і політики у дзеркалі періодичних видань»* і *«Політематична БД статей з періодичних видань», «Статті з наукових збірників»*.

Портал *НБУВ* надає доступ до науково-інформаційних ресурсів Інтернет органів державної та виконавчої влади (Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств (інформація розташована за назвами міністерств), Державних комітетів України, центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, органів судової влади, Ради національної безпеки і оборони України, Генеральної прокуратури України, Центральної виборчої комісії України), а також матеріали міжнародних організацій.

Правову інформацію зосереджено також на сторінці:

Електронні бібліотеки. Бібліотеки нормативних актів України за рубриками:

- Законодавство України (Сайт Верховної Ради України)
- Законопроекти (Сайт Верховної Ради України)
- Нормативні акти України (Сайт ЗАТ «Інформтехнологія»)
- Нормативні акти України в бібліотечній і суміжних галузях (Тематична добірка)

Реальною є доступність інформації для громадськості щодо діяльності офіційних державних органів, використання сайтів Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, інших урядових структур. Головною метою побудови й функціонування веб-порталів Верховної Ради України, КМУ та веб-сайтів органів виконавчої влади є концентрація й систематизація необхідної інформації і системи знань в управлінських питаннях; своєчасне забезпечення громадян, державних органів та інших організацій і закладів повною й достовірною інформацією стосовно виконання функцій, а також коментарями й правовими аналітичними матеріалами.

На сайті **Верховної Ради України** представлено ряд бібліографічних покажчиків з актуальних проблем законотворчості (1997–2009 рр.), підготовлених відділом інформаційно-бібліотечного забезпечення Інформаційного управління Апарату Верховної Ради України разом із НПБУ. Інформація подана за тематичними розділами:

1. Бібліографічні покажчики виступів Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України.

2. Бібліографічні покажчики до законопроектів, підготовлених до розгляду на пленарних засіданнях сесій Верховної Ради України (у т. ч. з питань державного будівництва: Громадські об'єднання: бібліогр. покажч. – К., 2009; Внесення змін до Конституції України: бібліогр. покажч. – К., 2009; Конфлікт інтересів у діяльності публічних службовців: бібліогр. покажч. – К., 2009; Виборчий кодекс України: бібліогр. покажч. – К., 2009; Проголошення Україною постійно нейтрального, позаблокового статусу: бібліогр. покажч. – К., 2009) тощо.

3. Бібліографічні покажчики до актуальних проблем законотворчості (Політичні партії в Україні: бібліогр. покажч. – К., 2009; Статус народного депутата України: бібліогр. покажч. – К., 2009; Комітети і комісії Верховної Ради України: бібліогр. покажч. – К., 2009; Центральні органи виконавчої влади: бібліогр. покажч. – К., 2009) тощо.

4. Бібліографічні покажчики до парламентських слухань (Насильство проти жінок: бібліогр. покажч. до парламент. слухань з нагоди Міжнародного дня проти насильства щодо жінок. – К., 2006).

Бібліографічні покажчики до книжкових виставок (IV Універсал Української Центральної Ради (до 90-річчя проголошення незалежності УНР): бібліогр. покажч. (за фондами бібліотеки Верховної Ради України та Національної парламентської бібліотеки України). – К., 2007). – Режим доступу: <http://www.lib.rada.gov.ua/BiblioMonitoring>.

Згідно з нашим аналізом інформаційні регіональні портали обласних універсальних та міських бібліотек вміщують бібліографічні покажчики та рекомендаційні списки з правової та державотворчої тематики та списки нових надходжень з даної тематики, а саме:

1. Бібліографічний список нової літератури з питань місцевого самоврядування, що надійшла до Вінницької універсальної наукової бібліотеки ім. К. А. Тімірязєва протягом 2007 р. / Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва, від. л-ри та інформації з питань економіки і права; підготувала О. І. Кізян. – Вінниця, 2007. – 70 назв. – Режим доступу: http://www.library.vn.ua/publications/2007/Samovrad_2007.html;

2. Вінницький період української державності: до 90-річчя перебування Директорії УНР у Вінниці: бібліогр. список / Вінниц. обл. універс.

наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва; уклад. бібліогр. О. М. Зелена; уклад. «Хроніки подій»: В. П. Воловик, О. В. Воловик; ред. М. Г. Спиця; відп. за вип. Н. І. Морозова; Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва. – Вінниця, 2009. – 82 назви. – Режим доступу: http://www.library.vn.ua/publications/2009/Directorija_2009.html;

3. Корупція – глобальний виклик: бібліогр. список / Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва, від. л-ри та інформації з питань економіки і права. – Вінниця, 2008. – 191 назва. – Режим доступу: <http://www.library.vn.ua/publications/2008/print/koruptsia.htm>. 1.

4. Постаць Василя Стуса над плином часу: 70-річчю від дня народження присвячується (1938–1985): бібліогр. покажч. / Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва; уклад. : Г. Авраменко, О. Зелена, М. Спиця. – Вінниця: ДП «Держ. картогр. ф-ка», 2008. – 240 с. – (Наші видатні земляки). – Режим доступу: <http://www.library.vn.ua/publications/2008/Stus2008.html>;

5. Прапорові барви України: реком. список л-ри / Вінниц. обл. універс. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва, від. л-ри та інформації з питань економіки і права. – Вінниця, 2007. – 81 назв. – Режим доступу: http://www.library.vinnitsa.com/publications/2007/Prapor_barv.html;

6. Офіційні неопубліковані документи обласної ради та обласної державної адміністрації за 2008 рік: бібліогр. покажч. / Упр. культури туризму і курортів Хмельниц. облдержадмін. ; Хмельниц. ОУНБ ім. М. Островського. – Хмельницький, 2009. – 48 с.

Щорічне інформаційно-бібліографічне видання, мета якого – ознайомити користувачів бібліотек та жителів області з офіційними документами обласної ради та обласної адміністрації, які надійшли у фонд бібліотеки за поточний рік.

Матеріал згрупований за двома розділами:

1. Рішення сесій Хмельницької обласної ради народних депутатів.

2. Розпорядження голови Хмельницької обласної державної адміністрації. (<http://www.ounb.km.ua/rec/vidanya/pr2.doc>).

7. Гетьман Пилип Орлик – автор однієї з перших демократичних Конституцій у світі: (1672–1742): бібліогр. список л-ри / Гол. упр. культури, мистецтв та охорони культ. спадщини, Київ. міськ. держ. адмін. публ. б-ка ім. Л. Українки; упоряд. М. О. Залепа. – К., 2005. – 14 с. – 115 назв. – Режим доступу: http://www.lucl.lucl.kiev.ua/vydav_bibliogr.html#3.

На сучасному етапі бібліотеки формують власні проблемно-орієнтовані БД, які дають можливість швидко задовольняти тематичні запити за рахунок своєї документної бази.

Заслужують на увагу електронні ресурси установ **Національної академії наук України**.

Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ (<http://www.idrpan.in.ua>) подає на сайті відомості про видавничу діяльність за 1998–2008 рр. Бібліографічний список літератури вміщує монографії, енциклопедії, збірники наукових праць, навчальні посібники та підручники, методичні матеріали та журнали, які відображають фундаментальні теоретико-методологічні та прикладні дослідження проблем держави і права.

Юридична електронна бібліотека наукової літератури **Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України** (<http://www.lib.ua-ru.net/katalog/305.html>) містить бібліографічну інформацію з правових наук за певними галузями права: Конституційне право; Конституційне право зарубіжних країн; нормативно-правові коментарі, кодекси та закони з Конституційного права. Кожний з них подає бібліографічні списки літератури за відповідними темами. Так, тематичний розділ з Конституційного права містить бібліографічну інформацію за темами: права та свободи людини й громадянина; державна влада; судова система; виборче право; громадянство; конституційне правосуддя.

На сайті **Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України** (<http://www.ipiend.gov.ua>) можна ознайомитись з електронним каталогом наукової бібліотеки, монографіями співробітників Інституту (подано повні бібліографічні описи, анотації, обкладинки, електронні версії тощо), «Науковими записками» Інституту (подано повні бібліографічні описи, зміст, анотації, електронні версії – з 2006 р.):

Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Вип. 1–42. – К., 1997–2008.

На сторінках видання досліджуються проблеми державотворчих процесів в Україні новітнього часу, соціально-економічного, політичного, національно-культурного і духовного розвитку українського народу, подано матеріали про політичну систему України, імовірні напрями її реформування на сучасному етапі. У цьому контексті аналізуються теоретичні та прикладні аспекти становлення в Україні інститутів правової держави і громадянського суспільства, актуальні проблеми етнополітики, теорії і практики розвитку громадянського суспільства в Україні, становлення інституту президентства, громадянського суспільства, специфіка елітарності бюрократії, особливості політичного лідерства та глобальні проблеми сучасності.

Національний інститут стратегічних досліджень (<http://www.niss.gov.ua>) містить на сайті інформацію про науково-аналітичний щоквартальний збірник «Стратегічні пріоритети» за 2006–2009 рр. У збірнику публікуються результати наукових досліджень проблемних питань суспільно-політичного, соціально-економічного, гуманітарного розвитку України, зовнішньої політики України, регіональних проблем суспільного розвитку та національної безпеки і оборони України.

Сайт подає інформацію про видання інституту за 2006–2009 рр., а саме:

1. Україна в 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку [Текст] : монографія / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К. : НІСД, 2009. – 655 с.

Висвітлено питання демократизації суспільно-політичних процесів, Україна як правова держава, забезпечення національної безпеки України тощо.

2. Ресурсний потенціал міст районного значення у соціально-економічному розвитку країни [Текст] : матеріали засідання круглого столу / за ред. С. О. Білої. – К. : НІСД, 2009. – 128 с.

3. Двопалатний парламент: світовий досвід та українські реалії [Текст] : монографія / за заг. ред. О. А. Фісуна. – Х. : Золоті сторінки, 2008. – 200 с.

4. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії [Текст] : монографія / за заг. ред. А. І. Кудряченка. – К. : НІСД, 2007. – 396 с.

5. Дослідження найбільш поширених у світі пропорційних виборчих систем і перспектив їх запровадження в національне державотворення та право творення [Текст] : аналіт. доп. / за заг. ред. к. філос. н. О. А. Фісуна. – К. : НІСД, 2007. – 120 с.

Бібліографічні електронні джерела установ Академії правових наук України (АПрН України) (<http://www.aprn.kharkiv.org>) відображають певну тематику з права та державознавства:

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва АПрН України подає на сайті відомості про видання за 2003–2009 рр. (підручники і посібники, монографії, збірники наукових праць з проблем правового регулювання підприємницької діяльності в Україні, цивільно-правові аспекти захисту корпоративних прав в Україні та ін.).

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності АПрН України подає на сайті відомості про видавничу діяльність за розділами: монографії (господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави, авторське право у рекламі, інститут патентних

повірених та ін. за 2003–2008 рр.), підручники (цивільне та сімейне право, а також право інтелектуальної власності за 2002–2007 рр.), навчальні посібники (цивільне процесуальне право України, норми міжнародного та національного законодавства із захисту прав інтелектуальної власності за 2002–2009 рр.), збірники (питання інтелектуальної власності за 2004–2008 рр.), інші видання (брошури, енциклопедії, кодекси за 2004–2008 рр.), а також інформація про останні публікації.

Науково-дослідний центр правової інформатики (НДЦПІ) АПрН України разом з колективом управління комп'ютеризованих систем Верховної Ради України формує БД інформаційно-пошукової системи «Законодавство» (БД ІПС). БД ІПС містить понад 250 тис. документів із внесеними змінами, у тому числі:

- закони, постанови Верховної Ради України;
- кодекси України;
- укази і розпорядження Президента України;
- декрети, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України;
- документи міністерств та відомств, що зареєстровані в Міністерстві юстиції України;
- документи міністерств, відомств та органів судової влади України, що не реєструються в Міністерстві юстиції (Міністерства фінансів, Конституційного Суду, Верховного Суду, Вищого арбітражного суду, Національного банку, Державної митної служби, Державної податкової адміністрації тощо);
- міжнародні документи (угоди, конвенції, декларації та інші);
- документи, що роз'яснюють застосування нормативних актів;
- тлумачний словник – понад 17 тис. термінів, що використовуються в законах.

Найвища оперативність і повнота, розвинута система пошуку документів, перегляд текстів попередніх редакцій та виділення змін, зв'язки між документами роблять ІПС «Законодавство» надійним помічником у законотворчій, нормотворчій, правозастосовній та судовій діяльності.

Колективом **НДЦПІ АПрН України** проводиться аналіз і класифікація нормативно-правових актів, постійно підтримуються в актуальному стані бази даних і знань у галузі держави і права: «Законодавство», «Законопроекти», «Київ», «Крим», «Термінологія законодавства України» тощо. Колективом **НДЦПІ АПрН України** створена інформаційно-пошукова система «Дослідження з проблем держави і права, які виконані та виконуються в Україні». Дані БД, а також журнал «Правова інформатика» (2004–2007 рр.), підручник «Правова інформатика», тезаурус ЄС

«EUROVOC» НДЦПІ АПРН України випускає у вигляді періодичного видання на CD за назвою «Бібліотека баз даних “Правова інформатика” – Інформаційно-пошукова система “Законодавство” з повними професійними базами даних».

Науково-дослідний інститут фінансового права Національного університету державної податкової служби України та Академії правових наук України подає на сайті «Перелік результативних показників науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту фінансового права 2008 р.».

Вищі навчальні заклади, зокрема університети, подають на сайтах тематичні бібліографічні списки, письмові довідки, підготовлені за заявками кафедр. Наприклад, на сайті *Донецького національного університету* (<http://www.library.dongu.donetsk.ua/ukr/elibu1.html>) за розділом «Праці відділу довідково-бібліографічної та інформаційної роботи» представлено письмові довідки за заявками кафедр Дон НУ з питань економіки та права:

1. *Адвокат в уголовном судопроизводстве* : (письм. справка) / *М-во образования и науки Украины, Донец. нац. ун-т, науч. б-ка; сост. Т. Н. Черных.* – Донецк, 2006. – 9 с. – 83 назв.

2. *Житлово-комунальне господарство та адміністративний процес*: (письм. дов.) / *М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т, наук. б-ка; уклад. Т. Г. Белікова.* – Донецьк, 2008. – 15 с.

3. *Законность в уголовном процессе* : (письм. справка) / *М-во образования и науки Украины, Донец. нац. ун-т, науч. б-ка; сост. Т. Н. Черных.* – Донецк, 2007. – 18 с. – 195 назв.

4. *Хозяйственно-правовое обеспечение развития экономики Украины*: (письм. справка) / *М-во образования и науки Украины, Донец. нац. ун-т, науч. б-ка; сост. Н. Д. Жаботинская.* – Донецк, 2008. – 43 с. – 511 назв.

Уміщено книги, статті з періодичних видань та збірників, монографії, навчальні та методичні посібники, видані за 2001–2008 рр. українською та російською мовами.

Є цікавими електронні бібліографічні покажчики інших університетів: *Плавич Володимир Петрович: 2000–2007*: [бібліогр. пр.] / *Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, наук. б-ка.* – О., [2007]. – 8 с. – Режим доступу: <http://www.liber.onu.edu.ua/profonu/epf>.

Європейське покликання України: реком. список / Сумський держ. ун-т, б-ка, дов.-інформ. від. ; уклад.: *І. Є. Булига, Н. М. Обметиця.* – Суми, 2007. – 19 с. – 143 назв. – Режим доступу: <http://www.library.sumdu.edu.ua/v-rs.html>

Україна в контексті європейської інтеграції: реком. список / Сум. держ. ун-т, б-ка, дов.-інформ. від. – Суми: СумДУ, 2005. – 79 назв. – Режим доступу: <http://sumdu.edu.ua>

Наукові дослідження з цієї тематики відображають публікації праць викладачів вузів:

Бібліографія праць викладачів Київського університету права НАН України: 1996–2008 / Київ. ун-т права НАН України. – К., 1996–2008. – Режим доступу: <http://www.kul.kiev.ua/bibl.html>.

На сайті університету вміщено бібліографічну інформацію про підручники, посібники, монографії, енциклопедії, збірники, довідники, словники тощо викладачів університету, видані у 2007–2008 рр., які відображають актуальні теми з права та державотворення (актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні, організація діяльності адвокатури, конституційне право України, правова держава, сприйняття права в умовах демократичного розвитку тощо).

Праці викладачів **Національного університету «Києво-Могилянська академія»** подано за кафедрами:

1. Публікації кафедри державно-правових наук НаУКМА: 2003–2006 / **Нац. ун-т «Києво-Могилянська акад.»**, **ф-т прав. наук, каф. держ.-прав. наук.** – К., [2007]. – 8 с. – Режим доступу: http://www.ukma.kiev.ua/ua/faculties/fac_pra/govern_pr/pub/index.php.

2. Публікації кафедри загально-правових наук НаУКМА: 2003–2006 / **Нац. ун-т «Києво-Могилянська акад.»**, **ф-т прав. наук, каф. заг.-прав. наук.** – К., [2007]. – 6 с. – Режим доступу: http://www.ukma.kiev.ua/ua/faculties/fac_pra/common_pr/pub/index.php

3. Публікації кафедри галузевих наук НаУКМА: 2003–2006 / **Нац. ун-т «Києво-Могилянська акад.»**, **ф-т прав. наук, каф. галуз. наук.** – К., [2007]. – 8 с. – Режим доступу: http://www.ukma.kiev.ua/ua/faculties/fac_pra/galuz_pr/pub/index.php.

Довідково-бібліографічний відділ Донецького національного університету веде картотеку праць викладачів з 1990 р. Вона містить усі види видань: книги, статті з періодичних та продовжуваних видань, праці конференцій, симпозиумів, семінарів, дисертації, депоновані рукописи, мультимедійні видання тощо.

Правові питання процесів державотворення відображено у покажчиках до відповідних періодичних видань:

Журнал «Життя і право»: 1928–1939 : сист. покажч. змісту / Наук. т-во імені Шевченка, коміс. бібліогр. і книгозн. ; авт.-уклад. Михайло Петрів; бібліогр. ред. Л. Ільницька. – Л., 1995. – 41 с. – 344 назв. – (Серія 1.

Бібліографія. Т. 5). – Режим доступу : [http://www. petriv.com.ua/ua/files/life/life.pdf](http://www.petriv.com.ua/ua/files/life/life.pdf).

Для забезпечення повноти та оперативності інформації бібліотеки впроваджують в обслуговування правові БД інформаційно-аналітичних центрів. У **НБУВ** користувачам надається доступ до системи інформаційно-правового забезпечення «Ліга: Закон» інформаційно-аналітичного центру «Ліга», де подається нормативно-правова інформація: законодавчі та нормативні документи як найвищих органів державної влади, так і відомчі документи. Важливим є наявність у БД посилання на офіційне друковане джерело інформації. Постійне оновлення системи дає змогу користувачам знайомитися з новими актуальними матеріалами.

Електронні ресурси Одеської національної наукової бібліотеки ім. М.Горького подають також повнотекстову інформацію із законодавства «Право ХІ» інформаційно-аналітичного центру «Біт». Вона містить нормативні документи: акти, закони, постанови законодавчих та виконавчих органів державної влади, Президента, Верховного Суду України, Верховної Ради, Конституційного Суду, Кабінету Міністрів та ін. відомств, які охоплюють усі галузі чинного законодавства.

При підготовці бібліографічної та реферативної інформації, яка систематично вміщується на сторінках журналу «Україна: події, факти, коментарі», фахівцями відділу довідково-бібліографічного обслуговування з 2005 р. відбираються нові надходження до НБУВ книг, які висвітлюють сучасну суспільно-політичну ситуацію, законодавчу тематику, питання демократичних перетворень в Україні, містять дослідження і прогнозування суспільно-політичних процесів.

Серед зарубіжних електронних бібліографічних ресурсів користувачі надають перевагу БД *Інституту наукової інформації з питань суспільних наук Російської академії наук (ІНІСН РАН)*, які відображають окремі видання (монографії, щорічники, збірники статей, матеріали конференцій, бібліографічні покажчики тощо), статті з журналів та збірників, депоновані рукописи, автореферати дисертацій тощо та Російській електронній бібліотеці, яка містить реферативну інформацію *ІНІСН РАН*.

Російська книжкова палата виконує функцію державного бібліографічного обліку на новому рівні інформаційних технологій та забезпечує бібліотеки Росії бібліографічною інформацією про видання країни. Доступ користувачів до «електронного каталогу» центру державної бібліографії за допомогою спеціального режиму «Летопись»

забезпечує віддалений доступ до інформації у вигляді текстів видань державної бібліографії та надає можливість перегляду та пошуку записів за тематичними розділами, їх замовлення та одержання записів електронною поштою за обраним користувачем форматом. На сайті подано видання державної бібліографії за 2005–2007 рр., а саме: «Книжная летопись» (52 вип. на рік), «Летопись журнальных статей» (52 вип. на рік), «Летопись газетных статей» (52 вип. на рік) та ін.

У гуманітарному залі **НБУВ** здійснюється доступ користувачів до віртуального читального залу Електронної бібліотеки дисертацій Російської державної бібліотеки (проект реалізується за спонсорської підтримки Міждержавного фонду гуманітарного співробітництва держав-учасниць СНД).

Розширює інформаційну базу дослідження використання передплачених **НБУВ** найавторитетніших онлайн-науково-інформаційних ресурсів, доступ до яких надається в локальній комп'ютерній мережі бібліотеки та наукових установах НАНУ (наукова електронна бібліотека інформаційних продуктів найбільшого у світі видавництва наукової літератури Elsevier на платформі ScienceDirect; інформаційні продукти на платформі EBSCOhost, наукометрична реферативна БД Scopus).

Бібліотеки та їх місце в системі наукових комунікацій видозмінилися від замкненої автономної системи до комплексних інформаційних центрів знань, навігаторів у глобальному інформаційному світі.

Велика кількість різноманітних електронних інформаційних ресурсів, зміни в технологіях надання послуг – залучення електронних засобів і, головне, бажання користувача знайти нові, потрібні йому можливості – у першу чергу пов'язані з розповсюдженням інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернету. Вони потребують нових підходів до організації інформаційного обслуговування: бібліотечним працівникам необхідно постійно вдосконалювати власні навички пошуку інформації в електронному середовищі та орієнтувати у ньому користувача.

Список використаних джерел

1. Бібліотечно-інформаційне та довідково-бібліографічне обслуговування [Текст] // Робота бібліотек науково-дослідних установ Національної академії наук України в 2007 році : інформ.-аналіт. огляд. – К., 2008. – Вип. 13, [розд.] 4. – С. 16–28.

2. *Горовий, В. М.* Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства [Текст] / В. М. Горовий. – К. : НБУВ, 2005. – 300 с.

3. *Горовий, В. М.* Оновлення бібліотек як фактор підвищення ефективності інформаційних ресурсів [Текст] / В. М. Горовий // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2008. – Вип. 21. – С. 5–15.

4. *Добко, Т.* Довідково-бібліографічне обслуговування електронного ресурсу: розвиток навігаторської функції [Текст] / Т. Добко // Бібл. вісн. – 2003. – № 1. – С. 2–7.

5. *Добко, Т.* Бібліографічні ресурси як джерела розкриття процесів демократичних перетворень в українському суспільстві [Текст] / Т. Добко, Н. Моїсеєнко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2009. – Вип. 23. – С. 30–43.

6. *Зайченко, Н. Я.* Наукова періодика у реферативних ресурсах НБУВ [Текст] / Н. Я. Зайченко // Робота бібліотек науково-дослідних установ Національної академії наук України в 2007 році : інформ.-аналіт. огляд. – К., 2008. – Вип. 13. – С. 44–52.

7. *Ильина, И. И.* Опыт Российской книжной палаты по представлению библиографических баз данных в Интернете [Электронный ресурс] / И. И. Ильина // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса: XV Юбилейная международная конференция «Крым 2008» : Труды. – [М.], 2008. – Режим доступа: – <http://www.192.168.4.10/articles/crimea/2008/proceeding.html>, свободный. Заглавие с экрана.

8. *Моїсеєнко, Н.* Питання демократичних перетворень у поточних державних бібліографічних покажчиках та електронних ресурсах [Текст] / Н. Моїсеєнко, М. Чиж // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2008. – Вип. 21. – С. 60–73.

9. *Солов'яненко, Д. В.* Про використання передплатених онлайн-нових науково-інформаційних ресурсів установами НАН України протягом 2007 року [Текст] / Д. В. Солов'яненко // Робота бібліотек науково-дослідних установ Національної академії наук України в 2007 році : інформ.-аналіт. огляд. – К., 2008. – Вип. 13. – С. 33–43.

10. *Чекмарева, Л. А.* Документальные ресурсы веб-порталов органов исполнительной власти в Украине как комплексный источник социокультурных исследований [Электронный ресурс] / Л. А. Чекмарева // Библиотеки и информационные ресурсы в современном мире науки, культуры, образования и бизнеса: XIV международная конференция «Крым 2007», Судак, Коктебель, Симферополь, Старый Крым, Феодосия, Автономная Республика Крым, Украина, 9–17 июня, 2007 г. – Режим доступа: <http://www.192.168.4.10/articles/crimea/2007/proceeding.html>, свободный. Заглавие с экрана.